

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2016, sen. zn. 29 NSČR 62/2016, ECLI:CZ:NS:2016:29.NSCR.62.2016.1

Číslo: 135/2017

Právní věta: Ustanovení § 417 odst. 1 insolvenčního zákona umožňuje insolvenčnímu soudu odejmout dlužníku osvobození od placení pohledávek (přiznané podle § 414 a § 415 insolvenčního zákona) jen na základě návrhu podaného některým z dotčených věřitelů (mezi které patří i věřitelé, kteří nepřihlásili do insolvenčního řízení pohledávku, ač tak učinit měli) do tří let od jeho pravomocného přiznání, a za splnění podmínky, že námitku, podle níž ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům, takový věřitel nemohl uplatnit před rozhodnutím o přiznání osvobození.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.08.2016

Spisová značka: 29 NSCR 62/2016

Číslo rozhodnutí: 135

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Oddlužení, Osvobození od placení zbytku dluhů

Předpisy: § 389 odst. 1 IZ

§ 414 IZ

§ 415 IZ

§ 417 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání společnosti F.-M., s. r. o., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. KSOL 16 INS 13759/2012, 1 VSOL 344/2015-B.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Vrchní soud v Olomouci k odvolání společnosti F.-M., s. r. o. (dále jen „společnost“), usnesením ze dne 30. 9. 2015, č. j. KSOL 16 INS 13759/2012, 1 VSOL 344/2015-B-61, potvrdil usnesení ze dne 15. 1. 2015, č. j. KSOL 16 INS 13759/2012-B-48, jímž Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „insolvenční soud“) zamítl návrh, aby dlužníci bylo odňato osvobození od placení pohledávek.

2. Odvolací soud – cituje ustanovení § 417 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl shodně s insolvenčním soudem k závěru, podle něhož v posuzované

věci společnost v návrhu na odejmutí osvobození argumentuje skutečnostmi, s nimiž seznámila insolvenční soud již v průběhu insolvenčního řízení ve fázi před schválením oddlužení, a „nejedná se tudíž o novoty, které by vyvstaly až ve fázi po přiznání osvobození dlužnici“.

3. Přitom společnosti „nic nebránilo, aby přihlásila svou tvrzenou pohledávku do insolvenčního řízení dlužnice ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku, a domohla se tak jejího uspokojení (byť částečně) v režimu oddlužení a aby se jako přihlášená věřitelka aktivně účastnila insolvenčního řízení. Skutečnost, že dlužnice v insolvenčním návrhu společnost jako svou věřitelku neuvedla, nebránilo společnosti podat přihlášku pohledávky do insolvenčního řízení. Nebyly splněny ani podmínky pro zánik osvobození přiznaného dlužnici podle § 417 odst. 2 insolvenčního zákona, neboť trestní oznámení společnosti proti dlužnici bylo Okresním státním zastupitelstvím v Olomouci dne 5. 4. 2014 založeno jako nedůvodné“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podala společnost dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), namítajíc, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, jde-li o výklad ustanovení § 417 odst. 1 insolvenčního zákona, a požadujíc, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že „se návrhu na odejmutí osvobození dlužnice od placení pohledávek vyhovuje“.

5. Dovolatelka obsáhle popisuje dosavadní průběh řízení a soudům nižších stupňů vytýká, že nepřipustily „možnost odejmutí osvobození dlužnice“ na základě námitek, které věřitel uplatnil před rozhodnutím o přiznání osvobození, ačkoli podvodné jednání dlužnice a její „obchodně právní“ dluh (rozuměj skutečnost, že dlužnice v insolvenčním návrhu spojenému s návrhem na povolení oddlužení neuvedla dluh z podnikatelské činnosti vůči společnosti) byly známy nejpozději od 20. 3. 2013.

6. Přitom poukazuje na závěry formulované Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. [29 NSČR 45/2010](#) (uveřejněném pod č. 86/2013 Sb. roz. obč. – dále jen „R 86/2013“), a zdůrazňuje, že odvolací soud rozhodl v rozporu se zásadou poctivosti dlužníka při oddlužení.

7. Dlužnice považuje dovolání „za neopodstatněné“.

III.

Přípustnost dovolání

8. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. [29 NSČR 45/2014](#), uveřejněné pod č. 80/2014 Sb. roz. obč.).

9. Dovolání společnosti je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., k řešení otázky dovoláním otevřené, Nejvyšším soudem dosud nezodpovězené, týkající se výkladu ustanovení § 417 odst. 1 insolvenčního zákona; není však důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

10. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

11. Podle ustanovení § 414 insolvenčního zákona, jestliže dlužník splní řádně a včas všechny

povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka (odstavec 1). Osvobození podle odstavce 1 se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit (odstavec 2). Osvobození podle odstavců 1 a 2 se vztahuje i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu (odstavec 3). Při osvobození dlužníka podle odstavce 1 zůstává zajištěnému věřiteli, který po schválení oddlužení nepožádal o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku; pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170), se může takto domáhat jen za dobu od skončení insolvenčního řízení (odstavec 4).

12. Podle ustanovení § 417 insolvenčního zákona osvobození podle § 414 a 415 insolvenční soud dlužníku odejme, jestliže na základě návrhu podaného některým z dotčených věřitelů do tří let od jeho pravomocného přiznání vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům; to neplatí, jestliže věřitel, který návrh podal, mohl takovou námitku uplatnit před rozhodnutím o přiznání osvobození dlužníku (odstavec 1). Přiznané osvobození zaniká, byl-li dlužník do 3 let od právní moci rozhodnutí o něm pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně kterým jinak poškodil věřitele (odstavec 2).

13. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že jeho judikatura je ustálena na závěrech, podle nichž:

[1] Institut oddlužení v českém úpadkovém právu je – prostřednictvím příslušných ustanovení insolvenčního zákona – koncipován pro osoby uvedené v ustanovení § 389 odst. 1 insolvenčního zákona. Jde o způsob řešení úpadku, který může v konečném výsledku (při zdárném průběhu celého oddlužení) vést k tomu, že insolvenční soud přizná dlužníku osvobození od placení zbytku dluhů (§ 414 insolvenčního zákona), čímž se tato část dlužnických závazků ocitne ve stejném režimu jako tzv. naturální obligace.

K tomu lze doplnit, že insolvenční zákon vychází z koncepce, podle níž dlužník, který splňuje stanovené předpoklady (§ 389, § 395 insolvenčního zákona), prosadí oddlužení bez ohledu na to, zda s tím jeho věřitelé souhlasí (srov. § 148 odst. 3 a § 149 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona). Z ustanovení § 402 odst. 3 insolvenčního zákona pak vyplývá, že v rukou věřitelů je až rozhodnutí o způsobu oddlužení, tedy volba, který ze zákonem předvídaných způsobů oddlužení bude uplatněn. To, zda dlužník upřednostňuje oddlužení plněním splátkového kalendáře před oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, není podstatné.

Srov. usnesení ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. [29 NSČR 6/2008](#), a ze dne 30. 1. 2014, sen. zn. [29 NSČR 88/2013](#), uveřejněná pod č. 61/2011 a 46/2014 Sb. roz. obč.

[2] Povinnost přihlásit (včas) do insolvenčního řízení pohledávku za dlužníkem stíhá věřitele bez ohledu na to, zda pohledávka je nesporná, zda byla uplatněna u soudu a zda jde o pohledávku vykonatelnou (srov. např. usnesení ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. [29 NSČR 4/2008](#), a ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. [29 NSČR 35/2009](#), uveřejněná pod č. 25/2009 a 151/2011 Sb. roz. obč.).

[3] Dlužník je ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 písm. b) a odst. 3 insolvenčního zákona povinen uvést v seznamu závazků i pohledávku, jejíž pravost (důvodnost) zpochybňuje. Z toho, že dlužník v seznamu závazků zamlčel své zahraniční věřitele a že v seznamu svého majetku neoznačil majetek tvořený podíly v zahraničních společnostech, lze usuzovat na nepoctivý

záměr dlužníka při oddlužení. Vyjde-li po schválení oddlužení najevo, že dlužník navrženým oddlužením sledoval nepoctivý záměr, je to důvodem ke zrušení schváleného oddlužení podle ustanovení § 418 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona (viz R [86/2013](#)).

[4] Pohledávka, na kterou se vztahuje rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení podle ustanovení § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, v neuhrazeném rozsahu nezaniká, v soudním či jiném řízení ji však nelze věřiteli přiznat; ve vykonávacím řízení má taková pohledávka stejný režim jako promlčená pohledávka (pohledávka, u které byla účinně vznesena námitka promlčení). Srov. usnesení ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. [29 Cdo 3509/2010](#), uveřejněné pod č. 63/2011 Sb. roz. obč.

14. V poměrech projednávané věci je dále zjevné, že:

a) Dne 6. 6. 2012 podala dlužnice u insolvenčního soudu insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. V tomto návrhu dlužnice neuvedla svůj dluh vůči společnosti, jehož zaplacení se společnost domáhala v řízení vedeném u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 24 C 203/2003.

b) Insolvenční soud usnesením ze dne 6. 2. 2013, č. j. KSOL 16 INS 13759/2012-A15, mimo jiné zjistil úpadek dlužnice, povolil řešení úpadku oddlužením a vyzval věřitele, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili do 30 dnů ode dne zveřejnění tohoto usnesení v insolvenčním rejstříku.

c) Do insolvenčního řízení přihlásil pohledávku jeden věřitel (K. banka, a. s.), který současně uplatnil právo na uspokojení ze zajištění (z titulu zástavního práva).

d) Usnesením ze dne 8. 10. 2014, č. j. KSOL 16 INS 13759/2012-B44, insolvenční soud mimo jiné schválil oddlužení dlužnice plněním splátkového kalendáře, vzal na vědomí splnění oddlužení dlužnicí, zprostil funkce insolvenčního správce a osvobodil dlužnici od placení pohledávek (včetně pohledávek těch věřitelů, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit).

e) Návrhem ze dne 15. 10. 2014 se společnost domáhala, aby insolvenční soud dlužnici odejmul osvobození od placení pohledávek, s tím, že rozsudkem Okresního soudu v Novém Jičíně, č. j. 24 C 203/2003-211 (který nabyl právní moci dne 12. 12. 2012), bylo dlužnici uloženo zaplatit společnosti částku 630 000 Kč s příslušenstvím, přičemž dlužnice tuto pohledávku (pocházející z její podnikatelské činnosti) neuvedla v insolvenčním návrhu.

f) Skutečnost, že dlužnice v návrhu na povolení oddlužení neuvedla svůj (obchodně právní) závazek vůči společnosti, včetně údajů o tom, že spor o zaplacení je veden u výše označeného soudu, společnost oznámila insolvenčnímu soudu (mimo jiné) sdělením (datovaným 5. 4. 2013 a došlým insolvenčnímu soudu 8. 4. 2013) ke zprávě (tehdejší) insolvenční správkyně ze dne 28. 3. 2013.

15. Na tomto základě Nejvyšší soud především zdůrazňuje, že ustanovení § 417 odst. 1 insolvenčního zákona umožňuje insolvenčnímu soudu odejmout dlužníku osvobození od placení pohledávek (přiznané podle § 414 a § 415 insolvenčního zákona) jen na základě návrhu podaného některým z dotčených věřitelů (mezi které patří i věřitelé, kteří nepřihlásili do insolvenčního řízení pohledávku, ač tak učinit měli) do tří let od jeho pravomocného přiznání, a za splnění podmínky, že námitku, podle níž ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům, takový věřitel nemohl uplatnit před rozhodnutím o přiznání osvobození.

16. Jinými slovy, mohla-li společnost uplatnit námitky, podle nichž dlužnice v návrhu na oddlužení neuvedla svůj obchodně právní závazek vůči společnosti (a ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození od placení pohledávek tak došlo na základě podvodného jednání dlužnice), dříve, než insolvenční soud rozhodl o tom, že dlužnici osvobozuje od placení pohledávek, pak obsahově totožné námitky nemohou být důvodem pro následné odejmutí osvobození od placení pohledávek.

17. Naopak, akceptace opačného právního názoru dovolatelky by vedla k nepřijatelným důsledkům, spočívajícím v možnosti následné revize pravomocných rozhodnutí insolvenčního soudu o osvobození dlužníka od placení pohledávek, a to buď na základě těchž okolností, které insolvenční soud hodnotil již při rozhodování o osvobození dlužníka od placení pohledávek, nebo na základě okolností, které věřitel včas neuplatnil, ač tak učinit mohl.

18. Vzhledem k tomu, že v poměrech dané věci společnost v průběhu insolvenčního řízení (již v době před rozhodnutím insolvenčního soudu o schválení oddlužení a osvobození dlužnice od placení pohledávek) uplatnila námitku, podle níž dlužnice v návrhu na povolení oddlužení (úmyslně) neuvedla (obchodně právní) závazek vůči společnosti, není pochyb o tom, že insolvenční soud byl informován o okolnostech, ze kterých společnost dovozuje splnění podmínek pro odnětí osvobození dlužnice od placení pohledávek, a s jejich znalostí (následně) rozhodl o schválení oddlužení a osvobození dlužnice od placení pohledávek.

19. Skutečnost, že společnost nebyla legitimována k podání řádného opravného prostředku proti rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení a o osvobození dlužnice od placení pohledávek, je dána jen nečinností společnosti, která nepřihlásila, ač tak měla učinit, pohledávku za dlužnicí do insolvenčního řízení, protože se nestala účastníkem insolvenčního řízení (srov. § 14 a násl. insolvenčního zákona). Okolnost, že dlužnice neuvedla pohledávku společnosti v seznamu svých závazků, přitom neměla vliv na možnost společnosti přihlásit u insolvenčního soudu pohledávku za dlužnicí.

20. Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, je správné a z obsahu spisu neplynou ani jiné vady řízení, k jejich existenci u přípustného dovolání dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud dovolání společnosti zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].